

ใช้การศึกษา สร้างโอกาส ให้เด็กบนดอย กล้าฝันและมี เป้าหมายชีวิต

เครือข่ายครูเจ้าฟ้ากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

สัญญา สอนบุญทอง

โรงเรียนบ้านห้วยเอี้ยะ
อ.ปางมะผ้า
จ.แม่ฮ่องสอน

หมูนย้อนเวลากลับไปหลายปีก่อน ผู้คนบ้านห้วยเอี้ยะ
อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน แทบไม่มีใครเห็น
ความสำคัญของการศึกษา

ชาวบ้านที่นี่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเงาเผ่า
หมูเซอ หรือที่เรียกอีกอย่างว่า ‘ลาหู่’ มอง
ว่าการศึกษาไม่ใช่สิ่งจำเป็นของชีวิต สำหรับ
พวกเขาการอ่านออกเขียนได้หรือใบปริญญา
ไม่มีประโยชน์และคุณค่ามากไปกว่าการทำให้
ทำนา หรือลงไปทำงานรับจ้างในเมือง ซึ่งถ้า
เป็นอย่างนั้นความรู้และการเล่าเรียนก็คงไม่ใช่
สิ่งจำเป็นอย่างที่พวกเขาคิดไว้จริงๆ

หากแต่ชายคนหนึ่งเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนโดยเฉพาะ
เด็ก ๆ ล้วนมีความฝันเป็นของตัวเอง และทางเดียวที่จะ
ทะยานไปถึงเป้าหมายนั้นก็คือการเรียนหนังสือ ด้วยเหตุ
นี้เขาจึงก้าวเข้ามาที่หมู่บ้านแห่งนี้ การเข้ามาของเขาทำให้
ทัศนคติของผู้คนและชีวิตของเด็ก ๆ ที่นี่เปลี่ยนไป

บุรุษคนนั้นมีชื่อว่า **สัญญา สอนบุญทอง**

เริ่มต้น

“ถ้าเด็กๆ ได้รับการศึกษา
ผลประโยชน์อันมหาศาลจะเกิดขึ้น
กับพวกเขาและชุมชนแห่งนี้”

สัญญาเข้ามาเป็นครูที่โรงเรียนบ้านห้วยเฮี้ยะในปี
พ.ศ. 2539 โดยเขาเลือกโรงเรียนแห่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นชีวิต
การเป็นครู

“ตอนนั้นบ้านห้วยเฮี้ยะกันดารมาก ถนน
หนทางก็คับแคบ สองข้างทางก็มีแต่ต้นไม้เตี้ยไป
หมด การสื่อสารก็เข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง นักเรียน
ไม่สามารถทำความเข้าใจกับครูด้วยการพูดภาษาไทยเป็นประโยคยาวๆ ได้

“ที่สำคัญระเบียบวินัยก็ไม่มี เด็กนึ่กอยาก
จะใส่ผ้าถุงมาโรงเรียนก็ใส่ นึ่กอยากจะทำกลับบ้าน
นึ่กอยากจะทำเรียน หรือไม่มาก็ทำได้ตามใจตัวเอง
ซึ่งมันไม่ถูกต้อง”

การเริ่มต้นชีวิตพ่อพิมพ์-แม่พิมพ์ของชาติสำหรับ
ครูหลายคนอาจหมายถึงการเตรียมการเรียนการสอนให้
พร้อม หากแต่สำหรับสัญญาก้าวแรกในการเป็นครูของเขา
คือการเดินทางไปหาผู้ปกครองของเด็กๆ ในหลายหมู่บ้าน
เพื่อชี้แจงและอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียน
หนังสือ

“เราเดินทางไปอธิบายและตั้ง
คำถามกับพ่อแม่ของเด็กๆ ว่าอยาก
ให้ลูกของเขาเป็นอะไร อยากให้อนาคต
ของลูกเป็นแบบไหน แต่ไม่ค่อยมีใคร
สนใจ ส่วนใหญ่บอกแค่ว่าขอให้อ่าน
ออกเขียนได้ก็พอ”

แม้จุดเริ่มต้นจะส่อแววล้มเหลวมากกว่าสำเร็จ แต่
นั่นก็ไม่ได้ทำให้ครูสัญญาคิดจะจะเลิกล้มและย่อท้อ

**คนอย่างเขาไม่เคยบัญญัติคำว่า ‘ถอดใจ’
ลงในพจนานุกรมของชีวิต**

สร้างคน ด้วยวินัย

“ความอดทน การตรงต่อเวลา
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
หากเราฝึกเด็กนักเรียนทุกคน
ให้มีสิ่งเหล่านี้เขาก็จะเติบโต
เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ”

ถึงผู้ปกครองส่วนใหญ่จะยังไม่เห็นด้วย แต่สัญญา
ก็ไม่ได้คิดจะเลิกล้มความตั้งใจ เขาเชื่อว่าคนที่เขาต้อง
เปลี่ยนแปลงเป็นคนแรกๆ ก็คือเด็กนักเรียน

เรื่องระเบียบวินัยคือสิ่งที่สัญญาเล็งเห็นว่าเป็น
ปัญหาและต้องปรับปรุงในขณะนั้น และเมื่อพูดถึงคำว่า
วินัย ทหารก็คือคำแรกที่เขาคิดถึง

สัญญาเคยเป็นนักศึกษาวิชาทหารมาก่อน เขาเอง
ต้องการฝึกเด็ก ๆ ของเขาให้มีความอดทน ตรงต่อเวลา รู้จัก
รับผิดชอบหน้าที่ ฯลฯ เช่นเดียวกับรั้วของชาติ แต่ก็ไม่ได้
หมายความว่าจะให้เด็ก ๆ ไปวิดพื้น ถีบปิ่น พรวงหน้า หรือ
คลานสูง คลานต่ำ

“เราเรียนกับครูตั้งแต่ ป.3 โดย
ครูจะฝึกเราตั้งแต่ตอนเข้าแถว จะ
มีการเช็คชื่อทุกวันตอน 8 โมงเช้า
นักเรียนทุกคนต้องไปถึงโรงเรียนก่อน
7 โมง พอไปถึงก็ต้องทำงานในส่วนที่
ต้องรับผิดชอบ เช่นทำความสะอาด
ห้องเรียน ทำอาหาร ทำความสะอาด
ห้องน้ำ ทำความสะอาดโรงเรียน ฯลฯ
การฝึกของครูทำให้เราับรับผิดชอบ
มีวินัย ครูจะสอนว่าเราทุกคนต้อง
รับผิดชอบต่องานที่ทำ ถ้าเราไม่รับ
ผิดชอบ คนอื่นก็ต้องมาทำแทนเรา
เขาก็จะเดือดร้อน”

นาฟู ซึ่งปัจจุบันเป็นนักเรียนพยาบาลอยู่ที่วิทยาลัย
พยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดลำปางเล่าให้ฟังถึงสิ่งที่ครู
สัญญาสอนเธอเมื่อครั้งยังเด็ก

เมื่อเด็ก ๆ มีวินัยในตนเองและรู้จักรับผิดชอบต่อ
หน้าที่ความต้งออกตั้งใจเรียนก็จะตามมา อย่างไรก็ตามยังมี
ปัญหาอย่างหนึ่งที่สัญญาสังเกตเห็นและคิดว่าเป็นปัญหา
สำคัญที่ต้องหาทางแก้ไขไม่น้อยไปกว่าเรื่องอื่นๆ

ปัญหาที่ว่าเป็นความมั่นใจในตัวเอง

ความ
มั่นใจ

“ถ้าเราทำให้เขามีวินัย
แล้วสร้างความมั่นใจให้เขาได้ด้วย
ก็จะยังเป็นสิ่งดีสำหรับชีวิตเขา”

การขาดความกล้าและความมั่นใจในตัวเองของ
นักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยเฮี้ยะเกิดจากการที่พวกเขาพูด
ภาษาไทยได้ไม่ชัด ขณะที่บางคนนั้นพูดไม่ได้เลย

“ปัญหาของเด็กชาวเขาคือการ
ขาดความมั่นใจในตัวเอง การที่พวก
เขาพูดไม่ชัดทำให้ไม่กล้าพูด ไม่กล้า
ถาม เวลาที่ไม่เข้าใจก็จะไม่กล้าถามครู
หรือเพื่อนๆ ซึ่งตรงนี้เป็นปัญหาที่เรา
ต้องแก้โดยการคิดหากิจกรรมที่ทำให้
เด็กได้ฝึกทักษะด้านการพูดและเขียน
ให้สม่ำเสมอ”

กิจกรรมที่สัญญาให้เด็ก ๆ ทำสม่ำเสมอทุก ๆ วัน
ก็คือการลงบันทึกในตอนเช้าซึ่งจะทำให้พวกเขาได้ฝึกทักษะ
การเขียนรวมถึงความซื่อสัตย์ คนที่มาสายจะต้องลงบันทึก
ตามเวลาจริง หากมาสายแต่ลงเวลาก่อน เพื่อน ๆ ก็จะรู้
ทันทีว่าเป็นคนโกหก

นอกจากเรื่องของการลงบันทึกแล้วในเวลาหลังจาก
สวดมนต์ เคารพธงชาติ เด็ก ๆ ของครูสัญญาจะต้องออกมา
เล่าข่าว เล่านิทาน และร้องเพลง นอกจากนี้ทุกเย็นก่อน
กลับบ้านคุณครูก็จะให้การบ้านด้วยการให้ทุนคนกลับไป
หาหรือกันในกลุ่มว่าวันรุ่งขึ้นจะมีเรื่องอะไรออกมานำเสนอ
ที่หน้าเสาธง โดยผู้ที่นั่งฟังจะต้องตั้งคำถามด้วย ซึ่งสิ่งนี้
ทำให้เด็ก ๆ เกิดการทำงานเป็นกลุ่ม กล้าแสดงออก รวมทั้ง
ได้ฝึกทักษะการพูดและเจรจาโต้ตอบกัน

อย่างไรก็ตามกิจกรรมของครูสัญญาในการฝึกฝน
เด็กนักเรียนของเขาไม่ได้จบลงเพียงเท่านั้น หากแต่ยังมี
กิจกรรมอีกอย่างที่ทำให้ทุกคนได้เรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่าง
มากกว่าทุกกิจกรรมที่ผ่านมา

สิ่งนั้นคือ ‘กระบวนการละคร’

กระบวนการ ละคร

“สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการละครคือเรื่องความมีน้ำใจ เด็กที่โตกว่าจะคอยช่วยเหลือน้องๆ ที่เพิ่งเข้ามาเล่นละครและยังจำบทไม่ได้ ขณะเดียวกันก็ฝึกให้มีความมุ่งมั่นอดทน นอกเหนือไปจากการกล้าแสดงออก เพราะทุกคนต้องเอาบทละครไปซ้อมต่อที่บ้าน”

ทุก ๆ ปีการศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยเฮี้ยะ จะมีการแสดงละครเต็มรูปแบบให้ผู้คนในชุมชนได้รับชมกันอย่างน้อย ๆ หนึ่งเรื่อง

กระบวนการละคร นอกจากจะเป็นการฝึกทักษะทางภาษาให้มีความชำนาญ รวมทั้งการกล้าแสดงออกให้มากขึ้นแล้ว เด็ก ๆ ยังจะได้เรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เพิ่มเติมจากเดิมอีกด้วย

“กระบวนการละครจะได้ในเรื่องความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตัวเองมากเลย คือนักเรียนจะไม่ได้ศึกษาแค่บทของตัวเอง แต่จะต้องศึกษาบทของทุกคน เพื่อที่จะได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งหมด นอกจากนั้นก็จะได้เรื่องการแสดงออก การเรียนรู้ตามสถานการณ์ ถ้าสถานการณ์อย่างนี้จะใช้คำพูดอย่างไร หรือเมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้นระหว่างแสดงจะแก้ไขสถานการณ์แบบไหน แล้วก็ยังมีการทำงานเป็นทีมและน้ำใจ เพราะเด็กที่โตกว่าจะคอยช่วยเหลือน้องๆ ที่เพิ่งมาเล่น ในการต่อบท ละครจะฝึกให้เด็กๆ มีความมุ่งมั่น เพราะทุกคนต้องเอาบทไปซ้อมต่อที่บ้านหลังเลิกเรียน”

กระบวนการละครไม่ได้ทำให้เด็กนักเรียนทุกคนเปลี่ยนไปเท่านั้น หากแต่ในอีกด้านหนึ่งยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนขึ้นมาด้วย จากที่ผู้ปกครองไม่เคยคิดว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ แต่เมื่อพวกเขาได้เห็นความสามารถของลูกหลานบนเวที ความคิดต่อต้านก็เริ่มที่จะกลับด้านมาเป็นสนับสนุน

พวกเขาเริ่มเห็นว่าการศึกษาคือแสงสว่างของชีวิต

ความเปลี่ยนแปลง

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านห้วยเหี้ยะไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับใครคนใดคนหนึ่ง แต่หมายรวมถึงทุกชีวิตในชุมชน ไม่น่าเชื่อว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะมีจุดเริ่มต้นมาจากผู้ชายธรรมดาคนหนึ่ง

ปัจจุบันเด็ก ๆ โรงเรียนบ้านห้วยเหี้ยะไม่มีใครใส่ผ้าถุงมาโรงเรียนหรืออยากจะทำในสิ่งที่ไม่มีระเบียบ ตามความรู้สึกตัวเองเหมือนเมื่อก่อนอีก พวกเขาใส่ชุดนักเรียนมาโรงเรียน ขณะเดียวกันในแง่ของการศึกษา เด็ก ๆ หลายคนก็สามารถที่จะเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ทั้งที่ก่อนหน้านี้หากไม่กลับดอยไปช่วยพ่อแม่ทำไร่ก็เตรียมตัวไปทำงานรับจ้างในตัวเมือง

ในด้านชุมชนก็เช่นกันแทบจะไม่มีใครอยู่กับความเชื่อแบบเดิมอีกต่อไป ทุกวันนี้ชาวบ้านห้วยเหี้ยะและหมู่บ้านใกล้เคียงต่างส่งลูกหลานมาเรียนที่โรงเรียนของ

ครูสัญญาเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญความเปลี่ยนแปลงไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะในตัวของเด็ก ๆ และผู้ปกครอง หากแต่ในอีกด้านหนึ่งยังทำให้ครูสัญญาได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของตัวเองไปด้วยเช่นกัน

“เด็กนักเรียนทำให้เราต้องพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ทั้งในเรื่องของแนวทางการสอนหนังสือ และค้นคว้าหาองค์ความรู้ใหม่ๆ มาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับพวกเขา จะว่าไปไม่ได้มีแค่เด็กๆ หรืออกที่เป็นนักเรียน

“ในทางกลับกันพวกเขาก็ทุกคนยังเป็นครูที่ดีมากๆ ของเราอีกด้วย”

เสียง จากศิษย์

นลินี กตัญญูกิตติ

พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลปางมะผ้า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

“เราเรียนกับครูสัญญาตอน ป.5 เพราะตอนนั้นครูเพิ่งย้ายมาใหม่ ก่อนหน้าที่ครูจะมาการเรียนการสอนที่นี่ไม่ได้จริงจังอะไร เพราะคนดอยจะรู้สึกที่ไม่จำเป็นต้องเรียนสูง แต่พอครูสัญญามา ครูก็เน้นเรื่องการเรียนการสอน เพราะครูเห็นว่า เด็กๆ พูดภาษาไทยไม่ชัด ตอนครูมา บ้านเราไม่มีไฟฟ้าใช้ ครูก็ให้พวกเราทำการบ้านที่โรงเรียน และก็ตรวจให้ตอนนั้นเลย เพราะถ้ากลับบ้านไปก็คงไม่ได้ทำ เนื่องจากไม่มีไฟ เวลาครูตรวจการบ้าน ถ้าใครทำดีก็จะได้รับคำชม และให้กำลังใจตลอด”

“ตอนนั้นที่บ้านเรามีคนจบปริญญาตรีเพียงคนเดียว เราอยากเรียนจบปริญญาบ้าง แต่ภาษาไทยเรายังไม่ดีเท่าไร ครูสัญญาก็นัดสอนตอนกลางคืน จุดเทียนเรียนหนังสือ เรียนทั้งวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมกัน เราก็ไปเรียนกับครูทุกครั้ง

“ครูจะบอกนักเรียนทุกคนเสมอว่าให้ขยัน อดทน โดยเฉพาะเรื่องวินัยที่ครูพยายามฝึกพวกเราและน้องๆ ให้เป็นคนตรงต่อเวลา ไม่มาเรียนสาย ให้ขยันทำการบ้าน ครูบอกว่าถ้าพวกเราไม่ขยัน ครูก็ทำให้เป็นคนเก่งไม่ได้ เราก็ทำตามทีครูบอก พอจบ ป.6 ก็ไปเรียนที่โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรค์ จนจบ ม.ปลาย ด้วยความที่ครูเห็นว่าเราอยากเป็นครู ก็พยายามหาทุนเรียนให้

“แต่ในเวลาต่อมาไปเฝ้าญาติที่โรงพยาบาลปางมะผ้า เห็นพี่ๆ พยาบาลแล้วอยากเป็น ก็ไปบอกครูว่าอยากเป็นพยาบาล ครูบอกต้องตั้งใจเรียน เพราะคนดอยถูกตลอดว่า คนดอยไม่ขยัน เลยต้องตั้งใจมากกว่าเพื่อน

“หลังเลิกเรียน คนอื่นกลับบ้าน เราก็ไปรับจ้างหารายได้ ชักผ้า บ้าง ล้างจานบ้าง เลิกเรียนมาก็อ่านหนังสือ ทบทวนก่อนเข้านอน นิสัยแบบนี้ติดมาตั้งแต่ตอนเรียนกับครูสัญญา กลางคืนก็ทบทวนหนังสือ ซึ่งครูก็โทร.มาให้กำลังใจตลอด”

“จนถึงตอนนี้เราเรียนจบพยาบาลที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดลำปาง แล้วก็มาทำงานที่โรงพยาบาลปางมะผ้า ซึ่งถ้าไม่มีครูสัญญา ชีวิตเราก็ไม่มีวันนี้”